

Előfizetési ár:

Egész évre — — — 4 K.
Fél évre — — — 2 K.
Negyed évre — — — 1 K.
Egyes szám — — — 20 f.

Felelős szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. főerdőmérnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ
m. k. főerdőmérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondsze-
des milliméter soronkint
10 fillérrel, táblázatos és
garmond betűnél kisebb
betűfaj szedés másfélsze-
res egységárral számítá-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőknek az álláski-
nálát és kereslet rovata
rövid közlésekre díjtalan-
ul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők
Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly aiap javára fordít-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

*Felkérjük t. olvasóinkat, hogy a mellékelt posta-
utalvány felhasználásával lapunk előfizetésének meg-
újítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek. ne-
hogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.*

TARTALOM.

Olvasóinkhoz.

A tölgy életéből.

A róka és törbeejtése. (Gy. Gy.)

Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségélypenztárról.
Gazdasági tanácsadó: A svéd kacsá (képpel) (bl). — A füzén
és a tyúk keresztezési ivadékaikról (bl). — Gyors vajköpülés
(—h). — A gyümölcsfák távolsága (—h). — A burgonyaszár
elhasználása. — Tehéntenyésztés. — Az arankairtás. — Lúd-
hizlalás.

Tehenek meddősége. (Kukuljević József dr.)

Különfélék: Átmenet az ó-évből az új-évbé. — A varrótúrról. —
Melaphon. — Háziipari tanfolyamok. — Hajkefe tisztítása. —
Játék volt-e vagy viaskodás. — Az okos ló. — Varrógéptisz-
títás. — Baromfitenyésztés a Székelyföldön.

Hivatalos közlemények: Korengedély ügyében. — Új erdőgond-
nokság. — Sebzett vad üzése idegen vadászterületen.

Befizetések nyugtázása.

Tárca: A király vadászéletéből. (—h).

Olvasóinkhoz.

Most, a mikor t. olvasóinknak lapunk harma-
dik évfolyamának utolsó füzetét nyújtjuk át, a
híven teljesített kötelesség megnyugtató érzete
lopózik lelkünkbe.

Úgy érezzük, hogy «Az Erdő» harmadik év-
folyama is oly értékes anyagot tárt elénk, a mely-
ből foglalkozásunk minden szakmájában s érdeklő-
désünk minden terén hasznos tanulságokat merít-
hattünk.

Hivatásunk két fő ágazatának, az erdészetnek
és a vadászatnak különösebb méltatása mellett
ezúttal sem fukarkodtunk a mezőgazdaság, madár-
védelem, állat-, baromfi- és gyümölestenyésztés

körébe tartozó ismeretek közlésével, melyeket ol-
vasóink hivatali kötelességeik teljesítése közben,
valamint saját kis gazdaságukban és háztartásuk-
ban egyaránt előnyösen értékesíthetnek.

A «Tárca» és «Különfélék» rovata alatt szóra-
koztató s általános műveltséget terjesztő olvas-
mányokban sem volt hiány, a «Szerkesztői üzenet-
ek» rovata alatt pedig ez évben annyi közhasznú
kérdés eldöntése került tárgyalás alá, hogy ez
üzenetek a hasznos tudnivalóknak valóságos gyűj-
teményévé fejlődtek.

Fel is hívjuk t. olvasóink figyelmét arra, hogy
harmadik évfolyamunknak tartalomjegyzékét ezút-
tal úgy állítottuk össze, hogy annak segélyével a
közérdekű szerkesztői üzenetek is könnyű szerrel
felkereshetők lesznek.

Abból a szives érdeklődésből, melylyel lapunk
országszerte találkozott, újult erőt merítünk arra,
hogy lapunkat jövőben is a megkezdett úton lan-
kadatlan kitartással vezessük; s reméljük, hogy
Isten segedelmével, valamint t. olvasóinknak és
lelkes munkatársainknak további szives támoga-
tása mellett «Az Erdő» a jövőben is vidoran fog
fejlődni. Bizunk benne, hogy mélyreható gyöke-
reivel beférkőzik a magyar erdészársadalom min-
den rétegébe s olyan terebélyes lombsátort fog
növeszteni, hogy annak oltalma alatt mindenki —
a ki a természet legszebb alkotásával, az erdővel
rokonszenvez — megnyugvást és enyhülést fog
találni.

Közeleg a béke és a szeretet nagy ünnepe.
Majdnem kétezer éve már, hogy a Názárethi
Bölcs isteni példája alakítja át a gyarló emberi-
séget. Az Ő küldetése tanít felebaráti szeretetre,
kölsönös megértésre s egy jobb jövő reményéből
fakadó béketüresre.

Elnézem Karácsony éjjelén a kis gyermekeket,
kiknek szemében a kised Jézus mennyei ártat-
lansága mosolyg s az anyákat, kiknek homlokán

a szent megtisztultság glóriája ragyog. Még a hitetlen is meginog hitében: a hitetlenségben, mert az ő kérges szívébe is önkénytelenül a szeretet varázsa hatol. S ha elgondolkodik a «Mégváltó» példáján, ki nem magáért, de az emberiségért született, szenvedett s halt meg: békésen megnyugszik sorsában, mert az a meggyőződés edzi meg lelkét, hogy az élet ezer viszontagságait, a sok megpróbáltatást és mellözést, a meggyanusítást és nélkülözést nem mindég önmagáért kell túrnie és elszenvednie, hanem igen gyakran azokért, kik majdan az ő helyét lesznek hivatva betölteni.

Isten áldását, békét s megnyugvást kívánunk olvasóinknak s a magunk részére viszonzásul azt kérjük, hogy azt a szeretetet, melylyel lapunkat eddig felkarolták, a jövőben is híven megőrizzék.

A tölgy életéből.

Erdőinknek legjellegzetesebb, fájdalom egyre pusztuló fája a hatalmas tölgy, egykor kincseket érő díszóriási pagonyoknak, melyek töretlen sűrűjében kedveléssel üzték őseink a vadkant, ma nemcsak a természet ritka adományai szempontjából, de a modern ipar és technika szükségleteihez mérten is első azon fánemek között, melyek a gazdasági kihasználásnál tekintetbe jönnek. Lássuk kissé részletesebben e nevezetes fa életét, fejlődését és a természet világában elfoglalt helyét.

A makkból kezdetben egy kis erős gyökérzetű csiránövénnyel fejlődik. Ezt a gyökér és a mag vastag, húsos csiralevelei bőséges táplálékkal látják el.

A fiatal tölgyecske évről-évre gyűjti az anyagot fája képzésére s ágai és levelei táplálására. Húsz év alatt a törzs vastagsága csak néhány centimétert ér el, de a tölgy minden évben egy új gyűrűt ad a mind szilárdabbá, keményebbé váló fához s friss kérget képez, melyet védőleg fog át repedéses héjju, hasadt, régi burkolat.

A talaj és éghajlati viszonyokhoz képest ötven-hatvan éves kora körül a fa ereje teljében virágozik s termést hoz. A tölgyek himbarkái a galyak legfelső oldalrügyeiből kifakadó laza, zöldes bolytocsák; a fiatal új hajtások levélzugaiban képződő vörös pikkelyyel burkolt termő virágbarkák kevéssé tűnnek fel. Csak 120–200 éves korában tekinthető a tölgyfa kifejlettnek, de ötszáz évig, sőt 1500–2000 évig is él. Nem egy őserdőben vannak több mint 40 méter magas s 4 egész 7 méter kerületű tölgyóriások, mint rég letűnt századok és nemzedékek fenmaradt élő tanui, de egyúttal mint e fejedelmi fa rendkívüli életerejének és ellenálló képességének élő bizonyítékai.

A középeurópai tölgy változatai közt különösen kettő különböztetendő meg élesen: a kocsányos- vagy mocsár-tölgy s a kocsánytalan tölgy. Az előbbi korábban zöldel és virágozik tavasszal, s körülbelül 4–6 évenként ismétlődő makktermését, melyek 2–4 centiméter hosszú szárazon ülnek, szeptemberben és októberben hullatja el. A kocsánytalan tölgy virágaival együtt hajtja ki hosszúszerű levélbokrétáját, mely télen át szárazon, barnán csüng alá az ágakon s csak az új kizöldüléskor

TÁRCZA.

A király vadászéletéből.

Ősz királyunk még nagyon fiatal volt, midőn egy alkalommal csupán hadsegéde kíséretében a kies és vadregényes Stájerországba ment vadászni. Hadsegédével együtt vadászterületének a határa mentén cserkészett, a melybe abban az időben itt-ott még idegen birtoktestek is többé-kevésbé benyultak, úgy, hogy a felséges vadász kénytelen volt olykor — hacsak nem akart óriási kerülő utakat tenni — ezeken az idegen birtokbeszögeléseken átmenni, hogy ismét a saját vadászterületére érjen. Ez a kellemetlen helyzet azóta már természetesen megváltozott, a mennyiben ezeket a beékelődő birtokrészeket vagy megvásárolták, vagy annak vadászati jogát bérbe vették és az udvari vadászterülethez csatolták. De a régi időben, mikor ez még nem így volt, királyunk egy szép reggelen hadsegédével ismét egy idegen vadászterületen ment keresztül, a midőn váratlanul a vadászterület tulajdonosa, egy stíriai nemes földbirtokos toppant eléjük, a ki, miután sem az egyszerű vadászruhába öltözött fiatal uralkodót, sem annak kísérőjét nem ismerte, meglehetősen haragos arccal a két vadász elé ment és kérdé:

— Kik az urak?

— Katonatisztek! — volt az egyszerű felelet.

— S a neve?

— József!

— Csak József? Kérem a teljes nevét!

— Hát nem bánom, tegye még hozzá, hogy Ferencz!

— Tehát József Ferencz! Jól van uram, de figyelemzetem, hogy én Ön és a kollégája ellen Ö Felsőségénél panaszt fogok tenni.

— Én magam is még ma Bécsbe utazom. — felelé a felséges vadász, — s a panasziratot magammal vihetem. Szavamat adom, hogy az a király kezébe fog kerülni!

A földbirtokos erre a nem várt feleletre, de különösen annak higgadt és egykedvű hangjára még haragosabb lett, de mivel igazának és jogainak teljes tudatában volt, nem vette fel a fiatal katonatiszt feleletében sejtett gúnyt.

— Egyelőre pedig zálogba veszem az Ön fegyverét, — mondá a földbirtokos kesernyés hangon, mialatt a király fegyvere után nyult.

A fiatal katonatiszt azonban egy ügyes kézmozdulattal visszatartotta a nemes urat szándékában s egyúttal udvariasan, de határozott hangon kijelentette, hogy

válík el. Rövidszárú termései csoportban ülnek a galyon.

Kettőjük között a kocsányos tölgy a gyakoribb, ez képezi a tölgyesek túlnyomó részét. Szabadabb állásban messze kinyuló, izmos, görcsös ágak és szögletesen össze-visszanőtt lombok e fa nagymérvű világosság-szükséglete mellett hatalmas koronát képeznek és nem csekély terjedelmű a hosszú, erős gyökértengelyből kiágazó szívós gyökérhálózat sem.

Különben mindkét fajta tölgynek elterjedtségi határa szinte ugyanaz. Legészakibb tölgyállománynak tekinthető az úgynevezett «Kine Külle» déli Svédországban, délfelé még Spanyolországban és Görögországban is előfordulnak, s keleti határövkük az Ural-hegység.

Tölgyeink legértékesebb sajátága a szilárd, ellenálló s e mellett jól dolgozható fában áll. Hamburgban s más kikötő városokban egész városrészek épülnek a mocsártalajba beczölöpölt tölgyfa-törzseken. Vasutaink sínhálózat, mint tudjuk, tölgytalpfákon fut végig s a tölgyfa a hajóépítésnél is nagy szerepet játszik. Házaink építésénél gerendák, léczek, deszkák, bútorterendezések és szerszámok készülnek tölgyből. A fiatal tölgy kérge adja a kötözéshez és fonáshoz szolgáló hánccsot és abronccsot s a bőr cserzésére alkalmas cserző anyagot. Gyümölcsét, a makkot összegyűjtik s új ültetvényekhez mint magot jól fizetik; a héjjától megfosztott makk 35 százalék keményítő mellett 8 százalék cukrot tartalmaz, abban a Quercit név alatt ismert speczifikus cukornemet, azonkívül 7 százaléknyi légenyt és csersavat. Végre a disznók makkoltatása is kitűnő hizlaló mód. Megpörkölt és szétzúzott makkból készítik a makkkávét néven ismert szurrogatumot, melyet kávé vagy

csokoládé hozzáadásával különösen mint erősítő és ízletes italt ajánlanak gyöngélkedő gyermekeknek és betegeknek.

De nemcsak az ember részesedik bőven az impozáns tölgy áldásaiban; valósággal az erdő királya a tölgy, a melynek életéhez hivei egész seregének élete is hozzá van szorosan növe. Árnyékában terülnek el a bársonyos zöld moharétegek, szürke fonadékok csüngenek hosszán alá kérge repedéseiből. Nedvéből táplálkozik fenn a magasban a fagyöngy; az anatólok előtt oly szent «mistlatoe» s az örökzöld repkény körülfontva törzsét, rajta kúszik a magasba. Fürgén ugrál a mókusz ágai közt ide-oda s lombjai közt lesi éjen át a napvilágkerülő menyét áldozatát.

Csupán rovarféle 537 él a tölgyön és a tölgyből. Darazsak és egyéb rovarok okoznak szurásaik által levelein, kérgén, gyökerein mindenféle daganatokat, gubacsokat petéik lerakóhelyeül. Ezek a gubacsok sok csersavat tartalmaznak s tinta készítésére szolgálnak, egy részök pedig nem jelentéktelen kereskedelmi cikket képez.

Azonkívül egész sereg hernyó, báb, szu, tetű, poloska, bogár, csiga, légy és pillangó köszönheti létét a tölgynek, ellenség és barát együtt; köztük a cserebogár is.

A tollasok közül a kakuk, a vadgalamb, s ki tudná hány meg lombjai közt keres és talál pihenőt és táplálékot, sőt néha a sas is leereszkedik valamely magas ágatetőjére.

Mindezeknek vendégszerető otthont és hajlékot nyújt az erdő királya, a mely életét nem félti tőlük s titkos és alattomos kártételeiktől. Rendíthetetlenül daczol az év-

a fegyverét elvenni nem engedi s azt legfeljebb csak saját elhatározásából adja oda. Abban az esetben, ha a földbirtokos nem lakik nagyon messze, úgy odáig maga fogja vinni a fegyvert s ott ha kivánni fogja, zálogba adhatja azt.

A nemes úr tünődött egy pillanatig s aztán mondá:

— Úgy is jó! A lakásom mindjárt ott a magaslaton túl, alig pár száz lépésnyire van ide. Kérem tehát az urakat, hogy kövessenek!

Néhány perez múlva már sejtették a vadászok, hogy melyik lehet a földbirtokos lakása, mert az udvarház kutyái, a mint urukat a két idegen társaságában megpillantották, elkezdtek örömteljesen csaholni.

A földbirtokos a két idegent a földszinti szalonba vezette be, a hol egy még fiatal, erőteljes asszony több gyermektől körülvéve, a kandalló mellett ült. A földbirtokos feleségének, — mert ő ült ott gyermekeivel — rögtön feltűnt urának komoly tekintete s látva annak homlokán a sűrű ráncokat, résztvevően kérdezte rossz kedvének az okát.

— Hogyne bosszankodnám, — mondá kedvetlenül a férj — mikor kimegyek ma korán reggel az erdőbe, hogy újszülött gyermekem keresztelőjére valami vadat löjjek s vad helyett ezzel a két úrral találkozom, a kik

vállravezett fegyverrel, zavartalanul sétáltak keresztül az én vadászterületemen!

A keresztelő és az újszülött említése a király figyelmét egy a földbirtokos felesége mellett álló bölesőre irányította. A bölesőben egy pirospozsgás, rózsás arcú gyermek feküdt, a ki boldogan mosolyogva szundikált. A király a bölesőhöz ment és föléje hajolva gyönyörködött a szép kis babában s szívöljövő hangon mondá:

— Hiszen ez egy valóságos angyal! Mintha csak az égből pottyant volna a földre!

Az anya barátságos mosolylyal köszönte meg ezt a jóleső kijelentést s egy jelentőségteljes pillantással figyelmeztette a férjét, hogy kínálja meg az urakat helylyel.

A földbirtokos, a ki bosszúságában erről megfeledkezett, iparkodott udvariatlanságát hamar jóvátenni és kérte az urakat, hogy üljenek le, egyuttal pedig intett, hogy készítsenek reggelit.

Negyedóra múlva a földesúr vendégeivel már a dúsan megrakott asztal mellett ült, hol őket szórakoztatva, unszolta, hogy igyanak azokból a jó stájer borokból, a melyeket a felesége hozott.

A földbirtokos neheztelése még nem múlt ugyan teljesen, de azért mégis maga is belátta, hogy olyan

századokkal, bár nem védi sem szurós tövis, sem nedvénnek halálos mérge, hanem csak kifogyhatatlan, megörhethetlen ereje.

Ily tulajdonságai által vált a tölgyfa a hajthatatlan férfiaság, a kemény jellemerő, a fejedelmi méltóság megtestesült symbolumává. Költők inspirációja köleszöszött hasonlatokat a tölgy életéből s egyéniségéből s a tölgykoszorú méltán illette hajdan a győzőket, mint a kikben a férfias erő és komoly dísz testesült meg, hogy mintául szolgáljanak a serdülő élettéljes generációnak. Az erdő pompás fája adta erre a követendő példát, rajta tanulta meg az ember ismerni a hűség, szilárdság és kitartás tündöklő erényeit.

Nincs fa a természetben, mely vetekednék ebben a tekintetben a daczos tölgygyel. A németség faja legnemesebb inkarnációjának tekinti s ezért mythikus kultuszt üz vele, megkülönböztetett tiszteletben részesíti. Arany János a Margitsziget impozáns tölgyeit választotta kedvencz pihenő helyéül s énekelte meg ihlett költői hangulatban, bár tudjuk, hogy a nagy poéta által tölgynek nevezett fák tulajdonképen platánok. De mindegy: a halhatatlanság jelképe mégis a tölgy marad; benne talál kifejezést mindaz, a mi a mulandósággal daczolva szilárdan áll helyén s bátran hívja ki a villám és égiháború sujtó csapását is. Lehetnek kevélyebbek, lehetnek pompásabbak az erdő fái közt, de egyszerű fenségében, komor méltóságában egyik sem éri fel a tölgyet. Nem csoda, ha lombjai rezdülésére isteni igéket, égi kinyilatkoztatásokat vélt hallani az ó-kor népe s babonás sejtelemmel hallgatta lombjai között a szél zúgását. Isteni szellemek lakóhelyének tetszett előtte a tölgy s közelében titkos ihlet remegtette meg lelkét.

Ma már persze prózaiabb szerep jut a tölgynek is az erdőgazdaságban, rideg lelkű spekulánsok méregetik korát, magasságát s az a varázs, melybe a néphit foglalta bele a tölgyet, mind többet-többet vesz zománcezából abban az arányban, a mint a fejsze kérlelhetetlenül irtja az erdők e nemes aggastyánát. V. S.

A róka és törbecjtése.

Irta: Gy. Gy.

II.

Előzőleg szólottunk a rókának a nyílt mezők területén való törbecjtéséről, ezuttal most már az erdők belsejében elhelyezendő tányérvasszerkezetek beállításának módzatairól kell megemlékeznünk.

A különböző tányérvasszerkezetek közül, a melyeket a csapdagyarak ma előállítanak, a gyakorlatban legjobban bevált a Weber Rudolf-féle gyár haynauai készítményei közül a 11., 12., 24. és 25. számok alatt ismeretes tányérvasféle. Azért bármily elmés is legyen a törbevető vas szerkezete, az erdőben felállított vassal sokkal nehezebb a rókát törbecsalni, mint a nyílt területek erre alkalmas pontjain beállított vassal. A róka az erdő minden zugában veszedelmet sejt s így végtelenül gyanakodóvá lesz. Viszont a mezők nyílt területeit minden oldalról áttekintheti és szemmel kísérheti s így érthető módon ott kevesebb gyanut is táplál, mint az erdők rejtelmes sűrűi között. A nyílt területeken éppen nem szokatlan előtte az itt-ott található lóganéj, az ételmaradékfélék stb., a mit a szabadban

férfiakkal szemben, a kik az ő borából ittak és az ő kenyereből ettek, elnézéssel köteles lenni. Azért alkalmas pillanatra várt, hogy a kellemetlen esetet pár szóval elsimítsa. A háziasszony, a kinek a bocsánatát az egyik idegen már abban a pillanatban elnyerte, a mikor újszülött kis gyermekét egy az égből potytyant angyalhoz hasonlította, észrevette urának a szándékát s segítségére jött, a mennyiben félig tréfásan, félig komolyan azt kérdezte az urától, vajjon még mindig arra gondol-e, hogy József Ferencz úr és kollégája ellen Ó Felségénél panaszt emeljen.

— Ugyan hova gondolsz! — felelé élénken — a dolog elintéztetett! A mi szegény királyunknak is rossz dolga volna, ha őt még ilyen csekélységekkel is terhelné az ember. Ne is beszéljünk többé erről!

A felséges vadász megköszönte ezt az előzékeny figyelmet és mosolyogva mondá:

— Miután ön ezt az esetet nem szándékozik a mi rovásunkra írni, úgy hát engedje meg, hogy egy kéresemet adhassam elő; remélem nem fogja azt visszautasítani.

— Ha teljesíthetem, úgy bizonyára nem!

— Arra a szivességre kérném, hogy engem hívjon a gyermekéhez keresztapának!

Az asszony örömteljes meglepetéssel nyújtotta kezét — az asztalon keresztül — vendégének.

— Én örömmel elfogadom az ajánlatot, — mondá az asszony olyan hangon, a melyből az anyai szív büszkesége és gyöngédsége volt kiérezhető.

— És mikor lesz a keresztelő?

— A jövő vasárnap!

— Feltéve, — vágott közbe a földbirtokos, — hogy nem lesz Ön éppen akkor szolgálatban.

— Óh nem, egész biztosan nem! Minden bizonynyal szabadrá tehetem akkor magamat; ha megengedik, még egy pár barátomat is magammal hozom!

A vasárnap elérkezett s pontosan megjelent «József Ferencz úr» is. De az egyszerű katonatiszt nagyon átváltozott. Pompás tábornoki egyenruhában, fényes rendjelekkel díszítve, két hadsegéde kíséretében lépett a nemes úr elé, a ki rémületében csaknem megzavarodott.

— Felség! — dadogta, — meg tud nekem Felséged bocsájtani?

— Bocsánatról szó sem lehet. — mondá a király kegyesen, — hiszen Önnek teljesen igaza volt. De ma mint az Ön gyermekének a keresztapja jöttem ide s azért az örömnepet ne zavarjuk meg azzal, hogy a multa gondoljunk. (Ford. —h.)

dolgozó munkásnép szerteszórt, elhagyogatott. Az ilyenek között a róka előszeretettel tart szimatoló szemlét, sőt el-elcsemegézik is egyből-másból, a mit épen élvezhetőnek talál. Ilyesmiket az erdők mélyében alig talál s így ha ott szokatlan dolog kerül eléje, tüstént felülkerekedik benne a gyanakvás ős ösztöne s hamarosan elődalog, mielőtt még a vasak közvetlen tájékát szemügyre vette volna. Innen van, hogy az erdőben számára kitett csalétekhez napokon, sőt heteken át hozzá nem nyúl s csupán távolról szemlélgeti olykor, az előtte gyanusnak tetsző dolgot. Ha aztán huzamosb időn át gyanusat nem fog tapasztalni, lassanként mégis csak neki merészkedik s-előbb-utóbb fölveszi a neki tetsző csalétket; ezzel aztán már félig-meddig a játszmát vele szemben megnyertnek is tekinthetjük.

Az erdők mélyébe állítandó tányérvasak behelyezésének előműveleteihez már nyár derekán hozzá kell látnunk. E célra a tisztások, irtások területeinek olyan pontjai a legalkalmasabbak, a melyeken erdőmunkások időnként megfordulnak, a taposott erdei ösvény emberi nyomai tehát nem egészen szokatlanok az arra vetődő, sőt a tájon épen csapákat tartó róka előtt. Az erdő ösvényeit keresztező csapák alkalmasnak mutatkozó pontjaira aztán nyár szakában zsákokban odaszállítunk egy-két hangyabolyt; a zsákból kiürített hangyák az új otthont tüstént munkába veszik s hamarosan betelepülnek ott. A hangyabolyokhoz aztán néhány barázdát vágunk, a melyeknek minden egyes vonala a hangyabolyra torkollik, mint központba.

A hol a törbeejtés céljára kiszemelt helyen éppen természetes hangyabolyt találunk, ott fölösleges fáradság volna más helyről beszerzett hangyabolyanyag odahordásával vesződni.

Czélyszerű a hangyabolyba erős és jókora vastagságú karót ütni. A karóvég a hangyaboly földszintje alatt marad észrevétlenül s csak könnyedén elföldelve. A karóvéghoz kerülhet utóbb a megerősítendő csalétekféle egy része is.

Körülbelül 14 nap leteltével, ha a róka a hangyaboly jelenlétéhez hozzászokott, megkezdjük a csalétek kitételét. E célra a róka által kedvelt több kipróbált szer közül fölemlitem a heringet, a zsirban piritott macskahússzeletekét, a nyúlsgigert, esetleg frissen lőtt szárnyast is. Az elősorolt csalétekfélék bármelyikével próbálkozunk is, azt a hangyabolylyal elfödött karóhoz drótfélével, esetleg odaszögezéssel kell megerősítenünk. A róka, ha a tájon járatos, rendszerint nyolcz napon belül hozzálát a csalétek elfogyasztásához.

A csalétek körül lehetőleg naponta szemlét kell tartanunk s ha azt a róka fellakmározta volna, gondoskodnunk kell annak mielőbbi megújításáról.

Nyár derekától bizony olykor a jókorán előhaladt őszi, sőt téli idény beálltaig is ismételten meg-meg kell aztán újítanunk a csalétekféléket, ha azt akarjuk, hogy a rókát minden bizonynyal hatalmunkba ejtsük.

Úgy a vasak beállításának műveletéhez, mint a csalétek kitételéhez legalkalmasabb időpont a kora reggel. A vasak folytonos készenlétbe helyezését mindaddig

folytatjuk, a míg a környék rókáit összefogdosgattuk. Azért a rókavasba akárhányszor belekerül egy-egy görény, menyét, kóbor eb, kóbor macska is. Ez a szerfölött vegyesen értékes társaság mindenképpen a rókavasak általános hasznavehetősége mellett tesz tanubizonyosságot.

Csalétekként az elősoroltakon kívül eredménnyel használják a heringen kívül általában az összes halfélék maradványait, sőt a rákot is. E végből egy-egy jókora darab halat vagy rákot tágabb nyílású palaczkba helyeznek, hogy az ott bomlásnak induljon. A napnak kitett palaczkban a bomlási proceszus rendszerint pár nap lefolyta alatt teljes lesz; ekkor aztán a palaczkot tartalmával együtt a vasak beállítására kijelölt területeken levő hangyabolyba ássuk. A palaczk nyílását csakis könnyedén szabad elföldelnünk, hogy a róka különleges érzésű szaglószerveit izgató és felcsiklandozó rothadt halmemű illata, a veszedelem közvetlen közelébe csalogassa a rablót. Közvetlenül a vasak fogóképessé tétele előtt elhelyezett ilyen szagositószerféle csáberejének a legfortélyosabb vén róka sem lesz képes ellentállani.

Rókafogás céljaira sikerrel alkalmazzák a kalitba vagy ketreczbe zárt eleven csalétekféléket. Az ilyen rekeszeket az erdők, csalitok, nádasok, bozótok legsűrűibe kell rejteni, hogy azok ott teljesen észrevétlenül maradjanak. Az eleven csalétket magába záró ketreczet a földbe mélyítjük s csupán szabadon maradó felső részét fogjuk avarral, galyneművel, tülevelekkel eltakargatni. A ketreczhez, mint központhoz, barázdautakat vágunk aztán, a melyek mentén az elföldelendő és egyéb, a róka előtt gyanútlannak látszó anyaggal teleszórt vasszerkezeteket három-négy ponton is beállíthatjuk.

Csalétkül rendszerint egypár háziszárnyast szoktak a ketreczekbe rejteni. A vasak legalább is pár nappal a ketrecz kihelyezése előtt beállítandók, hogy a róka a ketreczek környékét szokatlannak ne találja.

Az állatvédelem egyenesen előírja azt, hogy a fogásban tartott háziállatoknak legalább élelmezéséről gondoskodjunk. Mivelhogy a rókavasak környékét amúgy is naponta szemle alá kell vennünk, ezt az utunkat egyben a szárnyasok gondozására is kiterjeszthetjük. Élelmezésükre meg fog felelni a szárnyasok szokásos napi elesége; egy tartályban némi ivóvíz, füvek, répa-vagy káposztalevelek s időnként a ketrecz aljára szórt friss homok megújítása. Az erdő mélyében teljes elhagyatottságukban levő háziszárnyasok éktelen lármája tömérdek ragadozó szárnyast s ezekkel együtt aztán a rókát is a közelbe fogja csalni. A kakasszó csábhangjainak a róka ellentállani nem lesz képes, s így a ketreczhez vezető barázdák mentén a kitett tányérvasak valamelyikébe előbb-utóbb belekerül.

Tartós esős időszakban kakas és tyúk helyett házikacsapárt helyezhetünk a ketreczbe. Még legczélyszerűbb, ha a szárazabb időszakban tyúkféléket s a nedvesebben kacsát, libát helyezünk felváltva a csalogató ketreczbe, a melyet egyben erős drótszerkezet segítségével földbe mélyített karókhöz vagy a közel fák törzséhez kell erősitnünk. A csalogatóul kihelyezett szárnyasfélék cserél-

getése, tisztán állatvédelmi szempontból, mindenképp helyénvaló.

Nyiltabb területekre helyezett tányérvasféléknél erős ketreczben vagy föld alá mélyített ólacsában tartott üregi nyulpárral is eredményt érhetünk. A ragadozók világát az üregi nyulak állandó jelenléte vonzani fogja, a mi aztán egyben a rókát is a közelbe csalogatja. Az üregi nyulak megfelelő etetéséről is gondoskodnunk kell csak oly rendszeren, mint a háziszárnyasokéről.

Jókora térfogatot betöltő sűrű, tüskés bozótféle mindenképpen a legalkalmasabb hely úgy a szárnyas-féle ketreczének, mint az üregi nyúl csalogató ólacsáinak elrejtéséhez.

A vasak aztán a ketrecz-, illetőleg ól-középpontokba torkolló barázdák vonalába kerülnek.

Az Országos Gazdasági Munkás- és Cseléd-segélypénztárról.

Módunkban áll az alábbiakban kimutatni, hogy az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár fennállása óta mily összegeket, mily czímen fizetett ki erdőőr, vadőr és erdőmunkás tagjainak, az azokat ért balesetek folytán.

Év	Kintaltatott			
	napi segélyekre esetben	korona	haláleseti segélyekre esetben	korona
1901 és 1902	169	5370	14	2600
1903	538	15397	9	2400
1904	428	13643	19	5700
1905	463	14402	27	7900
1906	515	20134	32	11000
1907	618	18742	26	7200
1908	742	26637	37	9000

A pénztár tehát 1908. év végéig 3443 esetben 114325 koronát utalványozott ki muló balesetek alkalmával napisegélyekre, míg haláleseti segélyek czímén 164 esetben 45800 koronát juttatott az elhunyt hátramaradottjainak, mely utóbbi segélyek 400—1200 koronáig terjedtek.

Az erdészeti szolgálat köréből az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár immár 130 rokkant tagját látja el rokkantsági segélyvel, vagyis nyugdíjjal, melyet havonként folyósít.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

A svéd kacsza. A svéd kacsza a francia ruenihez hasonló. Törzse hengeres, nyulánk, de azért húsos s testtartásában a vízszinteshez közel álló. Háta hosszú, gyengén ívelt, a vállak táján széles s hátrafelé csak kevesebb elkeskenyedő. A has gömbölyű, kissé kiálló; a mell gömbölyű, előre álló és telt, kissé emelten hordott. Szárnyak magasan elhelyezettek, erősen ráfekvők. A nyak erős, mérsékeltén hajlott, közép hosszúságú. A fej magasan helyezett, hosszú és keskeny, tetőben gömbölyű, homlokban lapos. A szem sötét-

barna, fényes, a csőr hosszú, mérsékelt széles, kevésbé ívelt és sötét olajzöldes színű a gácsérnál, majdnem fekete a tojónál. A lábak középhosszúságúak, izmosak, húsosak, magas, narancsszínű, jól szétterült, úszóhártvány, hasonló színű ujjakkal. A lábak a törzs alatt, majdnem a központban elhelyezettek s innen van a testnek majdnem teljes vízszintes tartása. Gazdaságilag e kacsza egyike a leghasznosabbaknak. Kedvező időjárás esetén már februárban megkezdődik a tojástartás, de márciusban feltétlenül, s tojik július elejéig majdnem naponta, úgy hogy 80—100 kékeszöld-színű, 75—90 gr. súlyú tojástartást lehet tőle nyerni. E hozam várható kivált akkor, ha az állat nyílt vizen tartózkodhatik s erdőben, réten szabadon mozoghat. Hozzá szokik azonban más viszonyokhoz is, megelégszik szűkebb területtel, kevesebb vízzel is, de ekkor nem is hasznosít az imént jelzett mértékben. Jó kotlónak a svéd kacsza nem mondható, de mégis jobb, mint a legtöbb kacsafajta. Tanácsosabb azonban e fajtának is tyúkkal, pulykával keltetni ki tojásait. Fiókái gyorsan fejlődnek, nem kényesek, hamar tollasodnak. Szűk helyen, hizlaló takarmányon tartva 7—9 hetes korában 1½—2½ kilogramm súlyra nőnek. Szabad helyen és vizen 3—5 hónapos korukig teljesen kifejlődnek s ekkor a gácsérok 3—3½, a tojók 2—3 kilogrammot nyomnak; kihizlalva pedig az 5 kilogrammot is eléri. Hizlalásuk könnyű, húsuporhanyos és jóízű, s mell- és háthúsuk füstölésre is épp oly alkalmas, mint a lúdé. Tolluk jó, de tarka lévén, nem olyan becses, mint a fehér fajtáké.

A svéd kacsza színe kékeszürkéből, vagy ezüstsürkéből és tiszta fehérből van összetéve. A felső testrészt tolla kékeszürke, a fej és nyak felső vonalán sötétebb árnyalattal, a mell alsó területe, a has és a test hátsó része hamu- (ezüst-) szürke, a torok, a nyak mellső területe és a mell felső része fehér.

E fajtát Németországban leginkább a sporttenyésztők tenyésztik, Svédországban azonban gazdaságilag is tenyésztik s azt hiszem, hogy az angolok is fognak e kitünő fajta iránt érdeklődni.

(bl.)

A fázán és a tyúk keresztezési ivadékairól. A fázán és tyúk keresztezési ivadékainak nevelése még nagyon ismeretlen, vagy legalább is nagyon szűk körben ismert s a szakkönyvek és folyóiratok nem igen emlékeznek meg róla. Nagy ritkán azonban mégis lehet itt-ott hallani valamit egyes esetekről. Tenyészkísérleteket tudunkkal csak Helmsdorfban, a mansfeldi kerületben és Gödöllőn tettek.

A helmsdorfi birtokon volt egy vadfázános sűrű lombú erdőben. Itt csaknem minden évben megtörtént, hogy a fázánosból májusban a fázánkakasok a majorba a trágyadombon magányosan kapargáló közönséges tyúkhoz ellátogattak.

Ezektől a tyúkoktól összegyűjtötték a tojásokat és kiköltették. A tojásokból kikelt állatok igen szépen fejlődtek s belőlük egy remek kocs keletkezett, a mely inkább a fázánra hasonlított, mint a házi tyúkra.

A fej és csőr leginkább a tyúkéhoz, a farok inkább a kakaséhoz hasonlított, csakhogy hosszabb, tömöttebb

és vastagabb volt, míg színezete a fácánéra emlékeztetett. A mell, a szárnyfedőtollak, a hát színezete a fácán színezetét tüntette fel.

E korcok, noha a baromfiudvaron nevelkedtek, csakhamar kiszöktek a parkba, ott társultak a vadfácánokkal és éppen úgy elvadultak, mint ezek, s ha feliasztották őket, szintén a fákon kerestek menedéket. Különbelen teljesen a fácánok szokásait örökölték, csak hogy hangot nem hallattak. Jókora nagyra nőttek, erőteljesen kifejlődtek, és sülve jobbak és kellemesebbek a vén fácánnál, a melynek húsa szárazabb szokott lenni. Néhány évig ezután rendszeres tenyésztési kísérleteket végeztek a helmsdorfi majorban. Befogtak egy-egy fácánkakast néhány házi tyúkhöz, ezek tojásait kiköltették és a fiatalokat az udvaron nevelték fel. Mihelyt a kicsinyek felnőttek, azonnal ott hagyták anyjukat és elrepültek.

angolok már a múlt században is elismerték, mint az a következő sorokból is kitűnik.

«A fácánkorcok vagy korc-fácánok tenyésztése — úgy mond egy kis angol emlékirat — a legnagyobb figyelmet érdemli, mert könnyű és kellemes és a korcok húsát sokan jobbnak tartják, mint magát a fácánhúst. Angliában minden földbirtokosnak van a vad fácános mellett egy ilyen korc-fácánosa is, a melynek még az az előnye is megvan, hogy a fiatalok nem olyan kényesek s nem oly nehezen nevelhetők fel s kevés költséggel jár az eltartásuk. Nyáron öt-hat fiatal tyúkot — közönséges házi tyúk is megteszi — és egy fiatal fácánkakast külön e célra elrekesztett helyiségbe, vagy udvarba kell elzárni, hogy az állatok egymást megszokják. Lehet 5—6 fiatal fácántyúkot egy erőteljes házi kakással összezárni. Mindkét esetben a jó táplálásra kell fektetni

Svéd kacsák.

Az így nyert korcok színezete sohasem hasonlított a fácántyúkokra, hanem a fácánkakasok szép fémfényű színezetében pompáztak. Helmsdorfbán 6—10 ilyen fácánkorcot neveltek volt fel évente s ezeket a fácánosban vadászták is; szaporítani e korcokat itt sem tudták.

Daczára annak, hogy ezek a kísérletek sem jártak végleges eredménnyel, mert a fácánkorcok nem voltak szaporíthatók, még sem szabad a kísérleteket kicsinyelni és egyoldalúlag elbírálni, hanem alaposan meg kell vizsgálni a tényeket s tovább kell folytatni a kísérleteket. A fácán vénebb korában nem a legkitünőbb pecsenye, míg a fácánkorcok húsa sokkal finomabb és izletesebb. Ez mindenesetre a fácánkorcok előnyére szól. Ebből világosan következik, hogy el ne ejtsük a fácánkorcok tenyésztését, noha ezek nem szaporíthatók; de nem is okvetlen kellék a továbbszaporítási képesség, miután úgyis csak «csirkepecsenyéül» kívánnak szolgálni. A korcok haszna tehát eltagadhatatlan és ezt a hasznot az

a fősúlyt. Ha a tyúkok tavasszal tojnak, a tojásokat elszedjük és más tyúkok által kiköltetjük. Mind a költés alatt, mind a fiatal csibék felnevelése alatt különös gondunk legyen a helyes és jó etetésre. Ha a tyúkok és a fácánkakasok egymást már megszokták, úgy a következő tavasszal a költés már könnyebben megy, mint az első esztendőben. A fiatal fácánok első eledele rendszeresen keményre főtt tojásfehérje, főtt köles és pohánka, s mikor már annyira fölcseperedtek, hogy a szemes eledelet felszedegethetik, búzát árpadarát, kendermagot és pohánkát is kapnak. Ugyanezt az eledelet adhatjuk a fácánkorc-csirkéknek is, bár nem kívánnak jobb eledelet a könséges házi csirkénél.»

Ilyen keresztezési kísérleteket éveken át folytatott Gödöllön *Pettera* a király vadászmestere s nem egy ízben volt alkalmam látni a fácán- és tyúktivadékokat.

Vadfácánosa nem mindenkinek lehet, ezt csak nagy urak engedhetik meg maguknak. A kísérletekből vilá-

gosan kitünik, hogy korecsfácán-tenyészdéje minden baromfitenyésztőnek lehet és a mellett finomabb peccenyéje lesz, mint a fázános tulajdonosának. Nem szükséges, hogy a korecsokat szaporítsuk önmaguk által, elég, ha elegendő mennyiségű fázánkoresot nevelhetünk, a melyeket jól értékesíthetünk, s a melyeknek különben is az a céljuk, hogy fiatalon kerüljenek a peccenyésütőbe. Kísérleteket tenni tehát nálunk sem ártana. Meg vagyunk győződve, hogy ha az angoloknál a fázánkorestenyésztet már a múlt században sikerült, nálunk is sikerülni fog. Megkísérteni nem árt, mert nagyobb költséget nem okoz, jövedelmet azonban többet ígér. (bl.)

Gyors vajköpülés. Gyakran jövünk abba a helyzetbe, hogy hamarjában egy kis vajra volna szükségünk. A vajköpüléssel pedig sok helyen órákig is elvesződnek s a hol még gép nincsen, fél napig is köpülgetnek. A drága vajköpülőknek meg az a rossz oldaluk van, hogy ha azokat gondosan meg nem tisztogatjuk, úgy azok horgany részei rövid idő alatt elrozsdásodnak, különösen ha nedvesen teszszük el. Egyszerűen és gyorsan a következő módon készíthetünk vajat. Egy fazék tejszint meleg vízbe állítunk s kavargatjuk néhány perczig, míg egy kissé langyos lesz; akkor beleöntünk egy nagy böszájú üvegbe annyit, hogy az üveg csak félig legyen. Az üveg szájára egy tiszta ruhát terítve, parafadugóval szorosan bedugjuk s erősen rázni kezdjük. Így 5—6 percz alatt készen vagyunk vele (ha tovább tart, akkor nem elég langyos a tejszín), ezt hamar tiszta tálba öntjük s hideg vízben jól kimossuk. Vajkészítésre legalkalmasabb egy 3 literes négyszegletes üveg, a melyet minden üvegkereskedésben lehet kapni, mert ennek rövid nyaka és bő szája van, könnyen kijön belőle a vaj és erősebb is, mint a kerek üveg. Az üveget azután egyszerűen langyos vízzel tisztára kimossuk és nincs vele egyéb baj. (—h.)

A gyümölcsfák távolsága. Gaucher N. híres pomologus szerint a gyümölcsfáknak egymástól való távolsága ne legyen nagyon nagy s ezt a következőleg okolja meg: Az egymástól távol álló fák jobban ki vannak téve a szél és vihar hatalmának, a fa kevésbé jól fejlődik s nem is oly gyorsan, a virágok nincsenek úgy megvédve, könnyebben megfagynak, nehezebben termékenyülnek s a gyümölcs hamarabb le hull. A körtefák között 10 m., az almafák között pedig 12 m. távolságot igen nagynak s a gyümölcs-hozamra károsnak tart. A szilva és reine claude-t (ringlót) csak 5—6 m., a Mirabellát 4—5 m., a cseresznyét 8—10 m., a diót pedig 12—15 m. távolságra kell ültetni. Silányabb talajban ezt a távolságot is 1—2 méterrel kisebbre lehet venni. (—h.)

A burgonyaszár elhasználása. Egy amerikai gazdaság — mint a «Szövetkezés» írja — a burgonyaszárát, mihelyt az alja sárgulni kezdett, a fészek fölött husz cm.-re levágta, azon levesen ott a helyszinén bezombolyázta. Mikor már jól begyuladt, kis kupaczkokra szétszórta s hirtelen megszikasztotta. Azt mondja, hogy

szénával keverve bátran etethető s az állat úgy szereti, hogy a széna közül is kiszemezi egyenkint. Szerinte a burgonya semmit sem szenvedett a szár levágásától, mert hisz mikor alul sárgulni kezd a szára, akkor már elérte teljes fejlettségét. A szár csontjai csak arra való, hogy levegőhöz jusson általuk. Ezt érdemes lenne megpróbálni, már azért is, mert az erjedés során a krumpli szárán telelő minden élősd elpusztulna.

Tehéntenyésztés. A ki üszőjéből jól tejelő tehenet akar nevelni, az fedeztesse azt már másfél éves korában, mert csak abból az üszőből válhatik jó tehen, a melyik korán kerül a bika alá. Az olyan üsző, a mely csak 2—3 éves korában lesz borítva, jó tejelővé nem fejlődhetik, mert ebben a korban a test már többé-kevésbé elvesztette rugalmasságát s a tőgyek kellőleg ki nem fejlődhetnek. Már pedig régi tapasztalati tény az, hogy csak a nagy tőgyű tehenek adnak sok tejet. Ha az üsző leborjazott, akkor a tőgyet naponta háromszor az utolsó cseppig ki kell fejni, mert ezzel a fiatal tehen tejtermelőképességét nagyon fokozzuk. Az ekként jó tejelővé kinevelt tehenet, hacsak tehetjük, ne az első, hanem a második leborjazás után adjuk el, mert ilyenkor tejelőképesége már jóval nagyobb s ezzel karöltve értéke is.

Az arankairtás. Ennek a tizparancsolatját a D. F. E. így állította össze:

1. Csak arankamentes vetőmagot vess.
2. Soha se feledd, hogy talajod is fertőzve lehet az aranka magjával.
3. Herésedet állandóan szemmel tartsd, ha foltot nem is látsz, vizsgálód, nincs-e a herenövények között elrejtőzve a kuszó arankaszál.
4. Az arankát, mihelyt észreveszed, irtsd ki alaposan, nehogy magot érleljen.
5. Az arankát irtsd ki a következő módon:

Először: a foltot kaszáld le a foltnál legalább egy lépéssel nagyobb területen; a lekaszált részeket gondosan gyűjtsd össze s szállítsd el a földedről ponyvába csomagolva, nehogy az elejtett arankaszálak herédet megfertőzzék.

Másodszor: a lekaszált folt helyét legalaposabban kapáld fel, a növényi részeket temesd mélyen a föld alá, hogy elkorhadjanak.

6. Nehogy üres foltod maradjon, vedd be az irtás helyét luczernásban luczernamaggal, lóherésben tavaszkor biborheremaggal, őszkor lóheremaggal.

Az irtott foltot, különösen a szélét, ezentul is kísérd figyelemmel nehogy az aranka újra felüsse a fejét.

7. A tarlóhere arankamentesítésére fordítsd a legnagyobb gondot; ha nagyon arankás, azonnal szántsd ki.

8. Maglóhere kaszáláskor minden kihagyott aranka-foltért fizess kaszásodnak 4 fillért s a folt kiirtásával ne késsél.

9. Cséplés után a here arankás hulladékait trágyadombra ne hord, hanem semmisítsd meg, nehogy a trágyával megfertőzd a földedet.

10. Ha magtermelő vagy, különösen ügyelj a nagy arankára, mely a közönséges herefajtát arankánál sokkal veszedelmesebb, mert magja a heremagból ki nem rostálható, ez ellen tehát csakis a földön való irtással védekezhetsz. Ha ezt elmulasztod, heremagod husz koronával fog kevesebbet érni. Ha pedig a nagy arankát nem ismered, küld be valamely magvizsgáló állomásnak, a hol díjtalanul határozzák meg.

Lúdhizlalás. A ludak hizlalásánál a következő eljárás rendszerint kedvező eredményre szokott vezetni. A ludak részére lehetőleg sötétes, minden zavaró zajtól mentes, csendes helyen egyszerű ólat készítünk s ezt kavicsos homokkal beszórt bekerített udvarkával veszszük körül, melybe a ludak tetszés szerint ki-kijárkálhatnak. A hizlalás első hetében naponta kétszer péppé összezúzott főtt sárgarépat vagy takarmányrépat adunk lúdjaiknak, annyit, a mennyit csak megehetnek. Szemes eleséget kezdetben nem kapnak, mert így a húsképződés lényegesen csekélyebb lenne. A következő hetekben már napjában háromszor, fejenként egy-egy marok zabot, vagy főtt árpát is adunk lúdjaiknak. Az etető vályuk mellé durva, kavicsos homokot vagy vakolat törmeléket teszünk, mert ez az emésztéshez okvetlenül szükséges. Az utolsó héten főtt árpa a takarmány. Ily módon a lúd négy hét alatt pompásan kihizlalható, csak arra vigyázzunk, hogy folyton friss, tiszta víz is legyen előttük, óljuk pedig igen tisztán tartassék.

Tehenek meddősége.

Sokkal fontosabbnak tartom e kérdést erdészekre nézve, semhogy meg ne emlékezzem egy pár szóval róla épen azért, mert hisz épen a különleges szolgálati viszonyok folytán úgyszólván minden erdőaltiszt tart tehetségéhez képest egy vagy több tehenet, mely az ő és családja mindennapi tejszükségletét fedezi, néha egy kis tejfelt, túrót, vaját is szolgáltat, a mit viszont különösen a gyermekek kedvelnek nagyon.

Napjainkban úgy a külföldön, mint hazánkban mind hangosabbá válik a panasz, hogy a tehenek nem fogamzanak, gyakran elvetélnék, hónapokon keresztül meddők maradnak és visszaüzekednek.

Hogy ez épen az erdészeti altisztekre nézve mit jelent, nem kell nagyon részleteznem.

Ha ilyen bajok jelentkeznek, úgy a tehenek leromlanak, veszítenek értékükből, rendszeren elapad a tejük és megeshetik, hogy hónapokon keresztül nem adnak tejet, a mi aztán már nagyon is sújtja anyagilag azt az erdészt, a ki nagy áldozatok árán csak azért tart tehenet, mert rendszerint messze lakik várostól, vagy községtől és így a háza körül kell, hogy termeljen mindent, a mi megélhetéséhez, létfenntartásához szükséges.

Már nagy áldozatába és nagy idővesztésébe kerül az is, hogy az üzekedő tehenet elvezesse talán 30—40 kilométerre a legközelebbi község bikájához. Már most,

ha a tehen többször nem fog, vissza üzekedik, már ez is jelentékeny áldozatot, veszteséget okoz.

Pedig tényleg úgy állunk ma az egész ország szarvasmarha állományával, hogy a tehenek nagyon gyakran meddők, visszaüzekedők és elvetélnék.

Ennek az a következménye, hogy a legtöbbször a laikus ember a bikát okolja, hogy nem termőképes, okolja az eladót, hogy becsapta. Különösen vásárokról hazahajtott teheneknél észlelhetők ily dolgok.

Ennek a jelenségnek nem más az oka, mint az, hogy hazánkban igen elterjedt a szarvasmarhák között a fertőző hüvelyhurut, mely már eddig igen nagy anyagi károkat okozott az állattenyésztés terén.

A betegség olyan, hogy azt laikus ember észre sem veszi, látja a fentebb felsorolt jelenségeket, azoknak mindenféle magyarázatot ad, de a baj alapokat nem ismeri és így csak folyton károsodik.

Előfordult nem egy uradalomban, hogy mind a fentebb leírt jelenségek mutatkoztak a tehenészetben és mégsem találták megfelelő magyarázatát a dolognak.

Kis körültekintéssel; megfigyeléssel azonban erre is hamarosan rá lehet jönni és a betegségnek, a vele járó kellemetlen következményeknek elejét venni.

A mint már a leírtakhoz hasonló jelenségeket találunk, vegyük magunknak a fáradságot és nyissuk szét a tehen párját, nézzük azt meg tüzetesebben.

Ha a tehen fertőző hüvelyhurutban szenved, úgy azt fogjuk látni, hogy a hüvely nyálkahártyája élénk piros, belőveit, vérdús, ha különösen oldalról nézzük a párát és a hüvely nyálkahártyáját, úgy azt fogjuk látni, hogy úgy néz ki mintha apró szemcsékkel volna sűrűn behintve, vagyis olyan felületet mutat, mintha sűrű daraszemcsék volnának lerakodva, a melyek nem egyebek, mint apró göböcskék, melyek nagyobbra nőnek, szétfolynak és fekélyeket alkotnak.

Ha ilyen jelenségeket látunk, tisztában lehetünk, hogy fertőző hüvelyhuruttal állunk szemben és haladéktalanul kezelni kell, mert ha elhanyagoljuk, nagyobb baj keletkezhetik belőle.

A fő ilyenkor a feltétlen tisztántartás, fertőtleníteni kell az istállót forró luggal, mészoldattal felönteni sem árt, azonkívül az állat hüvelye naponta 2—3-szor fertőtlenítő szerrel kezelendő, mosandó, sőt szükséges még kívül a pára ajkakat és farok alját is naponta többször megmosni fertőtlenítő folyadékkal, mely célra legjobb a lysoformot használni, mert ennek szagát nem veszi fel a fej és így élvezhető marad.

Természetesen az ilyen tehenet addig, míg teljesen ki nem gyógyult, bika alá vezetni nem szabad, mert ezáltal a bika is fertőződik és fertőzi azon teheneket, melyeket meghág.

Ha tehát bárki tehenénél ilyen jelenségeket lát, vizsgálja meg alaposan és alkalmazza a most ismertett kezelést és óvintézkedéseket.

Dr. Kukuljevič József.

Különfélék.

Átmenet az ó-évből az új-évbe. Az ó évből az új-évbe való átmenet időpontja a különböző népeknél igen különböző. A mikor nálunk középeurópai idő szerint az órának mind a két mutatója éjjel a 12-es számon áll, vagyis éjfél van, akkor Varsóban már körülbelül $\frac{1}{2}$ óra, Moszkvában és Jeruzsálemben $\frac{1}{2}$ óra, Kalkuttában és Bombayban (India) 4 óra, Teheránban 2 óra 35 perc, Yokohamában (Japán) 8 óra 27 perc, Pekingben (China) 6 óra 54 perc, Melbourneben (Ausztrália) 8 óra 45 perc van. Viszont mikor nálunk már éjjel 12 óra van, akkor Párisban még csak 11 óra 15 perc, Londonban 11 óra 6 perc, Bernben és Bazelben (Svájc) 11 óra 36 perc, Madridban (Spanyolország) 10 óra 50 perc, Washingtonban (Amerika) este 6 óra, San-Franciszskóban pedig még csak délután 3 óra van.

A varrótűről. A statisztika szerint az utóbbi évekig Angliának volt varrótűben a legnagyobb kivitele. Az óriási aczélművek Sheffieldben, Birminghamban és Londonban naponta mintegy 50 millió darab varrótűt gyártanak és szállítanak a világ minden részébe. Jelenleg Németország fáradozik azon, hogy Aachenben, Birtscheiddben, Altenaban, Iserlohnban, Nürnbergben stb. levő gyárai segítségével, melyek hetenként mintegy 200 millió varrótűt termelnek, Angliával a versenyt felvegye. A varrótűgyártás tekintetében harmadik helyen az észak-amerikai Egyesült-Államok áll, azután pedig Franciaország következik; a két állam együttvéve hetenként mintegy 150 millió tűt állít elő.

Ezt a rengeteg mennyiségű tűt az emberiség természetesen nem koptatja el, hanem annak egy csekély része használat közben eltörik, s mint ilyen a szemétké kerül, legnagyobb része azonban használat közben vész el.

Melaphon. Mult évben Berlinben Melaphon-ipartársaság alakult, a mely melaphon név alatt fahulladékokból készült gyártmányt hoz forgalomba. A gyártmányt egyszerű eljárással bármely faiparos a saját üzemében is elkészítheti. Ez a minden lehető fahulladékból előállított készítmény egy új kötőanyag révén fa-briketté sajtolható, a melyet akár padlózat, akár más czélokra fel lehet használni.

A melaphonnak nevezett gyártmány hír szerint vízálló és határtalan ellenálló képességgel bír. Állítólag a melaphon-padlózatok hézag nélkülségük mellett teljesen mentesek minden gombaképződéstől. A melaphont elkopott lépcsőfokok, hepehupás padlózatok pótlására ajánlják, továbbá linoleum és aszfalt helyett. Azonkívül alkalmazható asztallapok, bútor és üzletberendezések, bolti, kerti és mosdóasztalok előállítására, mint-hogy a természetes fák repedés és vetemedési sajátságaival nem bír és a nedvesség sem befolyásolja.

Ilyen faburkolatokat mindenféle nagyságban, egy vagy több darabból lehet készíteni és éppen úgy csiszolható és fényesíthető, mint a természetes fa, a mellett bármely szint felvesz. Furnirral ellátva éppen oly sok-

féle czélra alkalmas. Ha például valamely fanemből bútordarab állítandó elő, erre a czélra a készletben levő fahulladékokból melaphon-lapok készíthetők, a melyekből készült bútordarab a kívánt falemezzel beborítható. A gyártmány tökéletesen hasonlít a természetes fához és nagyobb tartóssága által tűnik ki. A melaphont ajánlják továbbá ajtóbetétekre, ablakdeszkákra, bútorok hátlapjaira, a hol azok nedves fallal jönnek érintkezésbe. Az előállításához kivánt kötőanyagot a társaság gyártja és hozza forgalomba.

Háziipari tanfolyamok. A folyó évben ismét több helyen lesz rendszeres háziipari tanítás és pedig Zala vármegyében Kísszabadka és Drávadiós községekben, Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében Kenderes, Nagykőrös és Fegyvernek községekben, Győr vármegyében Ráró, Tápszentmiklós, Nyulfalu, Kajár községekben. Szolnok-Doboka vármegyében Kérő, Néma községekben, Csanád vármegyében Apátfalva, Nagybánhegyes, Makóitánya és Csanádapáczsa községekben, Temes vármegyében Gilád és Banaviste községekben, Esztergom vármegyében Kicsind, Barth községekben, Komárom vármegyében Tata, Nagymagyar, Kethely és Monostor községekben, Somogy vármegyében Porrogszentmihály, Szenna, Berzencze községekben. A háziipari tanfolyamokon a kosárfonást, fafaragást, seprűkötést és gyékényszövést fogják tanítani.

Hajkefe tisztítása. Igen izléstelen dolog piszkos hajkefét használni, mikor annak kitisztítása nagyon egyszerű, s úgy történik, hogy buzakorpával addig dörzsöljük a kefét s addig veszünk mindig másik korpát a tisztításhoz, míg maga a korpa egészen tiszta marad. Ha valami oknál fogva vizet is kell a tisztogatáshoz használni, akkor csak hideg vizet vegyünk hozzá, mert a forró víz feláztatja a sertéket s puhává teszi azokat. A kefét használat után úgy kell eltenni, hogy a serték lefelé legyenek, mert így kihull belőle a por. Ha nedves haját kefélnünk vele s azután a kefét nem az említett módon, t. i. a sertékekkel lefelé tesszük el, hanem megfordítva, akkor a nedvesség behatol a kefe hátlapjába, a mitől az rövid időn belül megrepedezik s a mellett az így eltett kefe hamar be is piszkolódik, mert a por a nedves sertékre rátapad.

Játék volt-e, vagy viaskodás? Egy májusi reggelen az erdőn barangolva két ölyvre lettem figyelmessé, a mint fejem felett élesen vijjogva lassu libbenéssel keringtek a verőfényes, felhőtlen égbolt alatt. Hova tovább kisebb s kisebb köröket írtak le, míg végtére karmaikkal hirtelen összefogódtak s majdnem egyenes vonallá nyújtóztak ki, úgy, hogy a vonal két végét fejeik, közepét pedig karmaik alkották. Ebben a furcsa elhelyezkedésben azután egyszerre forogni kezdtek s összekapaszkodott karmaik körül eleinte lassú fordulatokat végeztek, úgy, hogy ezek számát figyelemmel kísérhettem. A forgás sebessége azonban nőttön nőtt s csakhamar oly szédítő gyorsasággá fejlődött, hogy a fordulatok számlálgatására gondolni sem lehetett. E közben az

óriási magasságból — eredetileg mintegy 250 méternyire lehettek fölöttem — mind lejjebb s lejjebb estek, míg végre a föld színe felett mintegy 15 méternyire egymást elbocsájtva, lomha repüléssel majdnem egymás mellett haladva a közeli erdő felé tartottak s annak fái között szemeim elől csakhamar eltűntek. Vajjon mi készthette ezeket a szárnyas rablókat erre a furcsa légi tornára, pajzán kedvtelés-e, vagy öldöklő ösztön? (...r...y.)

Az okos ló. Polgárdi fejevármegyei állomáson a postakocsis estenden magára hagyta fogatát. Mire került-fordult, hült helye volt a kocsijának. Valami gazember elhajtotta Füle község felé. Azonban neszét vette, hogy üldözik s az uton elhagyta a veszélyes zsákmányt. Az okos ló, a mint észrevette, hogy zsarnoka megszökött, visszafordult s egy vágóban száguldva, meg se pihent, míg az állomáshoz vissza nem érkezett. Ott örvendező nyerítéssel jelentette, hogy sikerült a menekülése. A szükülő kocsis könyezve ölegette körül hű állatját, a mely nagy felelősségtől szabadította meg.

Varrógéptisztítás. Mikor a varrógép nehezen kezd járni, az annak a jele, hogy a gépolaj megsűrűsödött és ragadós csomókká vált. Ilyenkor a gépet szét kell szedni és minden megolajozandó helyre tiszta petrolumot önteni, majd jól meghajtani üresen a gépet, melyből a piszkos olaj cseppenként kicsurog. Ha teljesen kitisztult, újra be kell olajozni és összeállítani. Erősen használt gépnél 2—3 hetenként kell alapos tisztítás, ha ritkán varrnak rajta, ritkábban kell szétszedni.

Baromfitenyésztés a Székelyföldön. Darányi Ignác földművelésügyi miniszter úr erdélyrészi kirendeltségének felhatalmazást adott, hogy a földművelésügyi tárca terhére 10.000 korona erejéig fajbaromfi törzseket vásárolhasson s azokat közönséges baromfiakért cserében vagy darabonként 1 K, illetőleg ludakat és pulykákat darabonként 3 korona készpénzfizetés ellenében lelkészek, tanítók és kisgazdák között kiosztassa. A kisgazdáknak a baromfitenyésztés lévén egyik legjövődelmesebb bevételi forrása, különösen ezeket érinti közletről s hálára kötelezi őket Darányi földművelésügyi miniszter úr iránt, kinek különben sem ez az első ilyen irányú s a szegény nép érdekeit istápoló intézkedése.

Hivatalos közlemények.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

10337. eln. sz.

1909.

Körrendelet (korengedély ügyében).

Tudomás és mihez tartás végett közlöm, hogy a minisztertanács f. évi november hó 4-én tartott ülésében kimondotta, hogy korengedélyre nincs szüksége annak, a ki díjnoki szolgálatból közvetlenül neveztetik ki állandó fizetéssel rendszeresített állásra, feltéve azonban, hogy

díjnoki alkalmaztatását még 40. életévének betöltése előtt nyerte el.

Budapesten, 1909. évi november hó 19-én.

A miniszter helyett:

Mezőssy s. k.,
államtitkár.

Új erdőgondnokság.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter úr a kincstár részére megvásárolt háthegegyesi erdők kezelésére, Hátmeg székhelyvel, m. kir. erdőgondnokságot szervezett.

Sebzett vad üzése idegen vadászterületen kihágás.

A m. kir. belügyminiszter úr 1908. évi 5366. számú határozata megerősíti azt a régebben ismert, de a törvényben egészen világosan ki nem fejezett elvet, hogy sebzett vadnak idegen vadászterületen fegyverrel kézben történt üzése a vadászati törvény 26. §-ába ütköző kihágást képez.

A határozat indokolása a következő:

A vármegye alispánja által 1908. évi 17,461. sz. a. a rendőrkapitány elsőfokú ítéletének megváltoztatásával hozott másodfokú határozata, mely szerint J. P. ellen vadászati kihágás miatt folyamatba tett ügy — tekintettel arra, hogy a jogtalan elsajátítás cselekménye látszik fennforogni — elbírálás végett az illetékes bírósághoz áttétetni rendeltetett, panaszos K. I. dr. fellebbezése folytán felülbíráltatván, megsemmisítették s új szabályszerű másodfokú ítélet hozatala elrendeltetik. Ugyanis a vadászati törvény 17. §-ában foglalt azon tilalom áthágása, hogy a sebzett vadat idegen területen üzni nem szabad, a törvényben külön minősítve nem lévén, a tilalom jelentősége csak az lehet, hogy a törvény a sebzett és nem sebzett vadnak idegen területen üzése közt különbséget tenni nem kíván, hanem mindkettőt vadászati kihágásnak minősíti. Ekként a most szóban forgó cselekmény is, tekintve, hogy a vad üzése idegen területen fegyverrel kézben történt, alkalmasnak látszik a vadászati törvény 26. §-ában meghatározott kihágás tényálladékanak megállapítására s ezért a fenti értelemben kellett határozni.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1909. évi november hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Faragó Béla hd. 40:20, Orosz József —60 fill., Polonyi István 1:50, Besztercebányai erdőig. hd. 20:35, Sümegi János 4:40, Lőcsei adóhiv. hd. 29:51, Vadászterdei szakiskola hd. 71:45, Aradi adóhiv. hd. 19:15, Ollinger Alkuin hd. 12:55, H. A. hd. 2:—, Mányay Imre hd. 34:15.

1 koronát fizettek: Burián Jenő, Kaszap Lajos, Szpevák Miklós, Horváth András, Huszágh Adolf, Imre János, Miskovics Péter, Torma István, Lohmer Frigyes, Koványi Pál, Bihari Ernő, Luskai Bálint, Emer Lajos, Holya János.

2 koronát fizettek: Gajda János, Nagy Sándor, Varga Mihály, Kurucz Ferencz, Garai Vendel, Kupovits János, Bucsina János, Simon József, Bakos János, Sztopa Sándor, Berár János, Fodor István, Varga Sándor, Ardamicza János, Vajka János.

4 koronát fizettek: Kovács János, Schneider Jenő, Szabó József, Föld István, Podbjeli erdőgond., Molnár Lajos, Ruzs Demeter, Teró Péter.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Középkorú, nős, róm. kath. erdőőr, 19 évi gyakorlati szolgálattal, ki az erdészet, vadászat és vadtenyésztésben jártas, s jó bizonyítványokkal rendelkezik, erdőőri, vagy jobb vadőri állást keres. Címe a szerkesztőségénél megtudható.

24 éves, nős erdőőr és vadőr, jövő évi április hó 1-re uradalomnál, vagy vadásztársaságnál erdőőri, illetve vadőri állást keres. Címe a szerkesztőségénél megtudható.

Középiskolát és erdőőri szakiskolát végzett egyén azonnali belépésre erdőlegénynek, vagy vadászsegédnek ajánlkozik. Címe a szerkesztőségénél megtudható.

HIRDETÉSEK

Eladó erdei faesemeték.

Kor.

Szil ulmus am. nigra 1 éves iskol. c. 60/70 cm. ezre	10.—
Nyir " " " 60 " " "	12.—
Kőris " " " 70/80 " " "	15.—
Kőris magonc " " " 10/30 " " "	5.—
Canadai nyárgyökös dugvány 1 éves " 70/100 " " "	25.—
Jegenye " " " 1 " " 60/70 " " "	20.—
Jegenye nyár alléefa " " " 2 1/2 m. 1 drb	150
Vadgesztenye magonc " " " " " " ezre	25.—
Kőrislevelű juhar magonc c. 50 cm. " "	10.—
Orgona a fáczárósból " " " " " "	12.—
Canadai nyárdugvány " " " " " "	6.—
Jegenye nyárdugvány " " " " " "	6.—
Amerikai dió " " " " " " 1 q	40.—
Thuja " " " c. 100/130 cm. 1 drb	80.—
Thuja " " " " 140/170 " 1 " "	1.—

Az árak, az önköltségen felszámított csomagolási költséggel együtt, a zselizi állomásra szállítva értendők.

**Gróf Breunner örökösei
erdészeti hivatala Zseliz.
Bars vármegye.**

(1. III. 2.)

1225—1909. szám.

Pályázati hirdetmény.

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületében három (3) erdőőri (II. oszt. altiszti) és kinevezés esetén három (3) másodosztályú erdőlegényi állásra állomány-szerű illetményekkel pályázat nyitattik.

Az erdőőri állásra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt erdőőri szakvizsga letételét, az állam-erdészeti szolgálatba ujonnan belépni kívánók pedig ezen felül még ép és erős testalkatukat különösen jó látó- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos vagy m. kir.

honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, továbbá életkorukról és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal, valamint katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal és végül tanulmányaikat, nemkülönb a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való bírását igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezűleg irt kérvényeiket előljáró hatóságai, illetve az illetékes politikai hatóságuk útján 1910. évi január hó 20-ig ezen m. kir. erdőigazgatóságnál nyujtsák be.

Az erdőlegényi állásokért pályázók nötlenségi állapotukat is kimutatni tartoznak.

Kolozsvár, 1909. évi november hó 28-án.

(2.)

M. kir. Erdőigazgatóság.

(Utányomat nem díjaztatik.)

1250—1909. szám.

Pályázati hirdetmény

erdőőri és erdőszolgai állásokra.

A Fogaras vármegye területén, illetve az alulirt m. kir. állami erdőhivatal kerületében a Szolg. és Fegyelmi Szacályok Függeléke I. 4. pontja alapján három (3) erdőőri és az összes negyvennégy (44) erdőszolgai állásra pályázatot hirdetnek.

I. Az erdőőr javadalmazása.

1. 660 korona évi bér, előleges havi részletekben.
2. 80 korona évi lakpénz.
3. 64 korona tűzifa átalány és
4. 60 korona legelőváltás, előleges negyedévi részletekben.

II. Az erdőszolga javadalmazása.

360 korona évi bér, utólagos havi részletekben.

Felhivom a pályázni óhajtokat, hogy magyar állampolgári minőségüket, fedhetlen életüket, a 24 éves életkor betöltését, az erdőőri szakvizsgálat letételét és ép szellemi erő és egészséges testalkat mellett hibátlan beszélő- és hallóképességüket igazoló

- a) illetőségi bizonyítvánnyal,
- b) hatósági erkölcsi bizonyítvánnyal,
- c) születési anyakönyvi kivonattal,
- d) erdőőri szakvizsgálati bizonyítvánnyal (az erdőszolgai pályázathoz nem feltétlen szükséges),
- e) közhatósági orvosi bizonyítvánnyal, végül
- f) esetleg még szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt szabályszerűen bélyegelt és Fogaras vármegye törvényhatósága erdészeti albizottságához címzett *sajátkezűleg irt* folyamodványukat alulirt m. kir. állami erdőhivatalnál legkésőbb folyó év december hó 24-éig benyujtsák.

Megjegyzem végül, hogy azok a pályázók, a kik az állam nyelvének feltétlenül megkövetelt szóban és írásban való tökéletes bírásán kívül a román nyelv tudását is igazolják előnyben részesülnek, és hogy a hiányosan felszerelt, valamint az elkésve beérkező pályázati kérvényeket figyelembe nem veszem.

Fogaras, 1909 december hó 7-én.

(3.)

M. kir. állami erdőhivatal.